

In de winter libellen waarnemen

Onder water zitten nu de larven, in allerlei stengels wachten de eitjes, en hier of daar in een verscholen hoekje zit een winterlibel, een *Sympetma* - je kent wellicht die prachtige foto van een berijpte *Sympetma* in het boekje van Heiko Bellmann. Maar ik zie ze 's winters bewegen! Zoals velen weten ben ik met Tienieke een video aan het maken over libellen in Nederland, en omdat we het monteren tegenwoordig thuis kunnen doen, kunnen we ook op stormachtige, kleddernatte en winterse dagen naar libellen kijken. Het leuke is dat je ze kunt vragen om iets opnieuw te doen, en zo zie je soms gedrag waar je in het echt overheen kijkt. Of gedrag dat domweg te snel gaat, dat kan ik nu vertragen of beeldje voor beeldje bekijken. We kunnen beloven dat op de libellenstudiedag de video te zien zal zijn! Het wordt versie 1.0, want we hebben nog veel te wensen en we zullen steeds nieuwe versies van de video maken zodra we nieuwe opnames hebben gemaakt. De eerste versie zal (waarschijnlijk) beelden bevatten van de imagines van 53 soorten, en van de larvenhuidjes van nog twee soorten. Niet slecht voor een eerste versie - maar van de Blauwe glazenmaker *Aeshna cyanea* hebben we bijvoorbeeld niets. Of we hebben alleen matige opnames, van zulke lastigerds als de Glanslibellen *Somatochlora*. Ik heb overigens wel heel mooie portretopnames gehad van de Blauwe glazenmaker, maar toen ik op datzelfde bandje de eerste beelden van de Groene glazenmaker *Aeshna viridis* wou gaan schieten kudelde het statief in de sloot. Camera en bandje na anderhalve sekonde total loss! Dus nu zit er aan de achterste poot van het statief een touwtje met een tentharing... Geluk bij een ongeluk is dat we in twee jaar cameragebruik te weten waren gekomen waar de technische problemen zaten, zodat we dit jaar met een nieuwe en betere camera hebben kunnen opnemen. Libellen zijn op hun actiefste momenten niet goed filmbaar, al heb ik wel een paar shots van vliegende beesten. Je kunt natuurlijk steeds een minihelikopter meenemen om achter een libel aan te vliegen, zoals in de film Mikrokosmos met een Blauwe glazenmaker is gedaan, maar dat is niks voor ons. (Die opname eindigt met een close-up van een landend beest; het zou me niets verbazen als dat feitelijk opvliegen is, maar dan achterstevoren.) Ook het vreten en gevrotten worden, waar natuurfilmers meestal zo tuk op zijn, ligt ons niet. Wat dan aan filmbaar gedrag overblijft is poetsen en paren, opvliegen, landen en rondkijken. Toch kan je daar ook al heel wat aan beleven. Wat bezielt bijvoorbeeld een mannetje dat tijdens de paring aldoor met de achterpoten zit te hantassen aan de gekoppelde geslachtsdelen. Jeuk? Strelen op libellenwijs? Of al die varianten van poetsen. Een Speerwaterjuffer *Coenagrion hastulatum* die met de kop zit te schudden. Een vrouwtje Watersnuffel *Enallagma cyathigerum* dat zo woest met een poot haar ogen zit te poesten dat ze na het poetsen even uit evenwicht is. Of een Bruine glazenmaker *Aeshna grandis* die na het poetsen van een oog de poetspoot tussen de kaken schoonmaakt. Ook een gelijkvleugelige

zag ik dat een keer doen op de video, terwijl meestal na het poetsen de poten niet schoongelikt worden. En waarom zitten sommige libellen op vier en andere op zes poten? En als een libel een bewegend objekt met de ogen volgt, is dat dan omdat ze de beweging van dat objekt beter kunnen inschatten als ze het met dezelfde oogfacetten blijven bekijken, of zouden ze met sommige facetten beter zien dan met andere? Op zich hoeft je je kop niet te bewegen als je toch al rondom kunt kijken. Zo zie je, ook 's winters valt er veel aan libellen te zien. Voor ons. Voor jullie is het nog even wachten, al zullen op de eerste libellenavond die weer bij in Utrecht mogelijk is enige interessante en toch afgekeurde shots te zien zijn. Weia Reinboud

Een dagje Plateaux en Hageven

Op dinsdag 1 augustus 2000 ben ik samen met Antoine van der Heijden en Kees Goudsmits naar het Plateaux en Hageven geweest. Dit gebied ligt op de Belgische grens ten zuiden van Valkenswaard.

In totaal inventariseerden we 24 soorten, waarvan 12 juffers en 12 echte libellen. Het was prachtig weer, zo'n 25 à 30 graden Celsius met weinig wind en we hebben tussen 10.00 uur en 16.00 uur libellen bekeken.

Juffers	Echte libellen
Weidebeekjuffer	Blauwe glazenmaker
Tangpantserjuffer	Venglazenmaker
Gewone pantserjuffer	Paardenbijter
Tengere pantserjuffer	Grote keizerlibel
Houtpantserjuffer	Viervlek
Bruine winterjuffer	Gewone oeverlibel
Azuurwaterjuffer	Beekoeverlibel
Kleine roodoogjuffer	Zwarte heidelibel
Watersnuffel	Bandheidelibel
Lantaarntje	Bloedrode heidelibel
Koraaljuffer	Bruinrode heidelibel
Blauwe breedscheenjuffer	Steenrode heidelibel

Thijs van Trigt

Libellen Schiermonnikoog

Omdat ik bezig ben met het schrijven van een artikeltje over het voorkomen en de verspreiding van libellen op Schiermonnikoog zijn extra gegevens altijd welkom. Vandaar een oproep aan alle libellenwaarnemers die recent waarnemingen hebben gedaan op dit eiland ze aan mij door te geven. Het liefst voor 1 januari. Ik ben vooral geïnteresseerd in waarnemingen van "gewone"soorten die tot nu toe niet of nauwelijks van het eiland bekend zijn zoals: vuurjuffer, houtpantserjuffer, grote roodoogjuffer, bruine winterjuffer, azuurwaterjuffer, glassnijder, smaragdlibel, noordse witsnuitlibel, metaalglanslibel. Bijvoorbeeld: de bruine winterjuffer is afgelopen voorjaar bij het ijsbaantje waargenomen, heeft iemand deze soort daar ook in de nazomer/herfst gezien? Waarnemingen van andere soorten zijn ook altijd welkom en verder alle waarnemingen omtrent grootte en kleurafwijkingen (of anderszins). Bij voorbaat dank voor de medewerking.

Evert Ruiter

Cornelis Houtmanstraat 10, 8023 EA Zwolle

038 4550891

e.j.ruiter@planet.nl